

5–6-AASTANE LAPS

Eeldatavad ÜLDOSKUSED (*mänguoskused; tunnetus- ja õpioskused; sotsiaalsed oskused; enesekohased oskused*). Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu, erinevate valdkondade sisusid lõimides ja Samm-sammult õppeprogrammi rakendades.

MÄNGUOSKUSED *Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid.*

- Tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma;
- Rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;
- Algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu; täidab mängudes erinevaid rolle;
- Järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- Suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele.
- Tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus.
- Kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED *Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni. Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.*

- Saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg).
- Tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi.
- Oskab kuulata tööjuhust ja selle järele toimida.
- Kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni.
- Tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi.
- Suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, avastada ja katsetada.

SOTSIAALSED OSKUSED *Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.*

- Püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses.
- Tahab ja julgeb suhelda.
- Hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise.
- Osaleb rühma reeglite kujundamisel.
- Järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme.
- Oskab teistega arvestada ja teha koostööd.
- Loob sõprussuhteid teiste lastega.
- Saab aru oma-võõras-ühine tähendusest ning järgib sellekohaseid kokkuleppeid (*jagab kaaslastega ühiseid asju, ei kasuta loata võõraid asju*).
- Teeb vahet hea ja halva käitumise vahel;
- Mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;

ENESEKOHASED OSKUSED *Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.*

- Suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt *rõõmu, viha*, sobival viisil väljendada;
- Oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- Saab iseseisvalt hakkama rutiinsete igapäevatoimingutega (*nt riietumine, söömine, tualeti ja*

hügieenitarvete kasutamine), vajadusel küsib abi;

- Kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.
- Julgeb keelduda (ühis)tegevus(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik;

Valdkondade: *mina ja keskkond; keel ja kõne; matemaatika; kunst; muusika; liikumine õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused.*

Valdkond MINA ja KESKKOND

MINA, PEREKOND, KODU, LASTEAED, AMETID, EHITISED, KODUTEHNIKA, SÕIDUKID

- Tutvustab ja kirjeldab iseennast (*ees- ja perekonnanimi, poiss või tüdruk, vanus, sünnipäev, rahvus*). Teab, mis aastaajal on tal sünnipäev.
- Räägib oma perekonnast (*ema, isa, õde, vend, vanavanemad*); kodust (*eramu, korter, talu; elukoht: asula, linn, tänav*). Oskab nimetada oma koduvalla nime.
- Teab nimetada oma lasteaia ja rühma nime.
- Oskab nimetada erinevaid ametid (*nt politsei, arst, päästja, õpetaja, ehitaja, müüja, juuksur, kokk, õmbleja, kapten, sõdur, koristaja*) ja kirjeldab nende *töö sisu, töövahendid, vastastikust suhet ja koostööd* (*nt. arst ja haige; müüja ja ostja; õpetaja ja laps*).
- Selgitab tööl käimise vajalikkust. *Mis on raha? Kust raha saab?*
- Teab Eestis käibel olevat raha (*euro, sent*).
- Tunneb ära ja oskab nimetada erinevaid asutusi ja ehitisi kodukohas *nt lasteaed, koolimaja, raamatukogu, spordihoone, tervisekeskus, vallamaja, kultuurimaja; Tartu linnas nt. teater, kino, muuseum, postkontor, kirik*, teab nende vajalikkust. Oskab nimetada erinevaid ruume nendes (*nt kabinet, ooteruum, saal*).
- Oskab nimetada, millest ehitised, hooned on ehitatud (*kivi, puit*). Nimetab hoone osasid (*nt uks, aken, sein, trepp, katus, korsten*).
- Tunneb ära ja nimetab töömasinad (*nt traktor, kopp, kraana, prügiauto, kombain*) ja selgitab nende otstarvet.
- Teab ühistranspordi liike: *buss, rong, tramm, lennuk, helikopter, laev* ja kirjeldab nende liikumisviise: *õhus, maal, vees*.

KODUMAA, EESTI RAHVA TÄHTPÄEVAD, KOMBED, TEISED RAHVUSED

- Teab oma rahvust ja keelt.
- Tunneb ära ja oskab nimetada Eesti Vabariigi tähtsamad sümbolid (*Eesti lipp, riigivapp ja Eesti hümn*).
- Teab nimetada ja tunneb ära Eesti rahvuslinnu - *suitsupääsuke*, rahvuslille - *rukkilill*, rahvuskala - *räim*, rahvuslooma - *hunt*).
- Teab Eesti Vabariigi presidendi nime.
- Teab, mis on Eesti rahvuspüha (*24. veebruar – iseseisvuspäev, Eesti Vabariigi aastapäev*) ja riigipühad (*jõulud, uusaasta, suur reede*) ja kirjeldab nendega seonduvaid tegevusi, kombeid.
- Teab rahvakalendri tähtpäevi ning kirjeldab nendega seonduvaid tegevusi.
- Osaleb täiskasvanu juhendamisel pühadega ja rahvakalendri tähtpäevadega seotud tegevustes (*ruumide kaunistamine, esinemine*).
- Oskab nimetada teisi riike (rahvuseid) ja keeli ning teab nende kultuuritraditsioone.

TERVIS JA SELLE VÄÄRTUSTAMINE Tervisekasvatust lasteaias on protsess ning eesmärk on kujundada laste positiivset suhtumist tervisesse ja soodustada tervisliku käitumismudeli kujunemist, tegevused on järjepidevad ning igapäevane osa õppe- ja kasvatustööst.

- Tunneb ja oskab nimetada erinevaid kehaosaid *pea, kael, kere (kõht, selg), ülajäsemed (õlavars, küünarvars ja käsi-käed), alajäsemed (jalg - jalad); näo osad (kulm - kulmud, juuksed, silm-silmad, nina, suu, huul, lõug, põsk - põsed, kõrv-kõrvad* ja oskab kirjeldada nende funktsioone.
- Teab inimese lihtsamat anatoomiat (*nt skelett ehk luustik, süda, kops, veri, söögitoru, nahk*) ja nende ülesandeid.
- Teab nimetada erinevaid meeleid ja meeleelundid (*nägemine - silmad, kuulmine - kõrvad, haistmine - nina, maitsmine - keel, kompimine - nahk*).
- Kirjeldab oma meelte abil saadud kogemusi ning nähtuste ja objektide omadusi.
- Nimetab tervist hoidvaid tegevusi (*toitumine, liikumine, riietumine, uni, puhkus, mäng, hea tuju, meeldivad suhted*).
- Eristab ja teab üldmõisteid *puuvili, köögivili, teravili*.
- Oskab nimetada ja eristab erinevaid:
 - puuvilju (viljapuud ja nende viljad) - *nt õunapuu (õun), pirnipuu (pirn), ploomipuu (ploom), kirsipuu (kirss)*
 - troopilisi vilju - *nt banaan, apelsin, mandariin, sidrun, kiivi, virsik, arbuus, melon, viinamari, ananass.*
 - köögivilju - *nt kartul, kapsas, porgand, kaalikas, redis, sibul, küüslauk, tomat, paprika, kõrvits, rabarber, kurk, hernes, uba.*
 - aedmarju - *nt vaarikas, maasikas, mustsõstar, punane sõstar.*
 - metsmarju - *nt mustikas, jõhvikas, metsmaasikas, metsvaarikas.*
 - piimatooteid - *nt piim, hapukoort, kohupiim, jogurt, vahukoort, jäätis, keefir.*
 - teraviljatooteid - *nt jahu, makaronid, leib, sai, puder.*
- Teab toidupüramiidi: selgitab toidusoovitusi: mida süüa vähem (*limonaadid, mahlajoogid, magusad ja soolased näksid, kohukesed*) ja mida rohkem (*köögiviljad, erinevad puuviljad, marjad, kala, muna, liha*).
- Kirjeldab erinevate söökide ja jookide maitseid (*nt magus, hapu, soolane, kibe, mõru*).
- Valmistab koos täiskasvanuga lihtsamaid toite (*nt pannkoogid, erinevad salatid, smuutid, võileivad, erinevad küpsetised*). Oskab nimetada nende koostisosasid.

- Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (*hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine*).
- Teab ja oskab kirjeldada hambaarsti elukutset ning vajalikkust.
- Teab hammaste hooldamise vahendeid (*nt hambahari, hambapasta, hambaniit, hambatikud, hambavahehari*).
- Teab, kes on bakterid (ehk mikroobid ehk pisikud), mida bakterid suus teevad ja millest nad energiat saavad. Selgitab, miks tekib hambakaaries (hambaaugud).
- Peseb hambaid täiskasvanu juhendamisel ja järgib hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus (*nt hambakella meisterdamine, mänguhammaste harjamine, munakarbist hammaste puhastamine, klotsihamba vahede niidiga puhastamine*).

- Õpib ohte märkama ja teadvustama ning ohuolukorda vältima
 - kukkumine - *nt kiikumine tooliga, hüppamine mööbliesemetel (nt voodil), ronimine puu otsas, sõit jalgrattaga, koristamata mänguasjad põrandal, trepid, ronimisredelid, ronimine aknalaudadele, kummardumine üle millegi ääre (nt mänguväljakul, rõdul), mängimine (liumäed, kiigud)*
 - põletus - *nt kuum triikraud, kuum vesi, tuletikud, põlev küünal, lõkkekoht.*
 - lämbumine - *söömise ajal ringi jooksmine, rääkimine; kilekotid, patareid.*

- mürgistus - ravimid, keemilised ained, tundmatud taimed ja marjad.
- loomade ja putukate hammustused - koerahammustused, ussid, putukad (mesilased, herilased), puugid.
- vigastused teravate esemetega - kahvel, nuga, purunevad nõud, teravad pulgad, teravate nurkadega lauad, tööriistad; jääpurikad.
- veekogude õnnetused - vette kukkumine, uppumisoht- nii suvel ujudes, üksi veekogu äärde minnes, läbi jää vajudes; tiigid, paadisõit.
- Teab ja oskab nimetada *suitsuandurit, tulekustutit*, selgitab, mis on nende otstarvet.
- Teab ja kirjeldab, kuidas tegutseda ohuolukorras (*tulekahju, liiklusõnnetus, metsa eksimine*).
- Nimetab hädaabinumbri 112 ja teab selle vajalikkust. Harjutab hädaabinumbri 112 kasutamist.

LIIKLUS (määrus *Laste liikluskasvatuse kord*)

Laste liikluskasvatus on õpetamisel ja teavitamisel põhinev lapse liiklusohutuslaste hoiakute kujundamine ja käitumise mõjutamine ning liiklusoskuste arendamine.

Liikluskasvatuse **EESMÄRK** on kujundada üksteisega arvestavaid liiklejaid, kellel on:

- ohutu liiklemise harjumused;
- oskus tajuda liikluskeskkonda ning hoiduda käitumast teisi liiklejaid ohustavalt ja liiklust takistavalt;
- teadmised ja oskused, mis toetavad nende endi ja teiste liiklejate toimetulekut ning ohutust mitmesugustes liiklusolukordades nii jalakäija, sõitja kui ka juhina.

Liikluskasvatuse sisuks on jalakäija ja jalgratturi ohutu liiklemise, käitumise ja liikluses toimetuleku õpetamine, lähtudes eelkõige lapse kodu- ja lasteaia ümbruse liikluskeskkonnast.

Liikluskasvatuse läbiviimisel arvestatakse lapse vanust ja tema rolle liikluses.

- Oskab liigelda koos täiskasvanuga lasteaia ümbruses ja Tartu linnas. Selgitab ja järgib jalakäija ohutu liiklemise põhimõtteid:
 - **kõnnitee**, kui sõidutee ääres puudub kõnnitee, tuleb liikuda vasakus tee ääres (autodele vastu).
 - sõiduteed tuleb ületada selleks ettenähtud kohtades: **ülekäigurajal, ülekäigukohas või ristmikul**.
 - *alati enne teele astumist peab veenduma, et autojuhid on sind märganud, seisma jäänud ja sõidutee ületamine on ohutu. kindlasti ei tohi joosta sõiduteele.*
 - *tee ületamisel ei tohi tegeleda kõrvaliste tegevustega!*
 - *pimeda ajal ja hämaras peab kindlasti kasutama **helkurit**.*
- Selgitab liiklusmärkide tähtsust ja teab lasteaia ümbruses olevate **liiklusmärkide** „Bussipeatus“, „Õueala“, „Ülekäigurada“ tähendusi.
- Kirjeldab liiklemisohutusi erinevates ilmastikuoludes (*nt vihm, tuisk, jää, ere päike, tolmu jne*) lasteaia ümbruses.
- Käitub ühissõidukis viisakalt (*võimaluse korral istub; kinnitab turvavöö, on vaikselt*), oskab ühissõidukist väljuda (*ei jookse sõiduki eest ega tagant*).

LOODUS (loodushelid, märkamine, loodushoid)

- Tunneb rõõmu looduses (õues) viibimisest.
- Matkab koos õpetajaga looduses.
- Käitub looduses loodushoidlikult ning järgib koostegutsemise reegleid.
- Märkab, kuulab ja tunneb ära erinevaid loodushääli (*linnu- ja loomahääled, helid ümbritsevast keskkonnast*).
- Teeb lihtsamaid loodusvaatlusi lasteaia õuealal või lähipiirkonnas erinevatel aastaegadel, jälgib aastaegade vaheldumisega seotud muutusi.
- Märkab ja kirjeldab, millised on inimtegevuse positiivsed ja negatiivsed mõjud loodusele.

LOOMAD (elupaigad, eluviisid, välimus)

- Teab üldmõisteid *metsloom, koduloom, lemmikloom, närilised*.
- Tunneb ära ja oskab nimetada meie metsades elavaid tavalisemaid metsloomi (nt. *pruunkaru, rebane, metssiga, metskits, põder, hunt, siil*).
- Tunneb ära ja oskab nimetada koduloomi (nt. *lehm, siga, lammas, küülik, kits, hobune, koer, kass*). Teab kuidas hoolitsetakse koduloomade eest. Oskab selgitada, mis kasu inimene koduloomadest saab.
- Oskab nimetada loomaliste nimetusi (nt. *lehm - vasikas; lammas, kits - tall; küülik - küülikupoeg, hobune - varss, siga - põrsas, koer - kutsikas, kass - kassipoeg*).
- Tunneb ära ja oskab nimetada tavalisemaid lemmikloomi (nt. *koer, kass, papagoi, kilpkonn, küülik, merisiga, dekoratiivkalad*).
- Tunneb ära ja oskab nimetada närilisi (nt. *hiir, orav, kobras, mullamutt*).
- Tunneb ära ja oskab nimetada eksootilisi loomi (nt. *ahv, kaelkirjak, ninasarvik, elevant, lõvi, kanguru*).
- Tunneb ära ja oskab nimetada külma maa loomi (*jääkaru, hüljes, põhjapõder, pingviin*).
- Oskab kirjeldada loomade välimust (*pea, kõrvad, sarved, kihvad, kere, jäsemed/käpad, saba, värvus*).
- Oskab kirjeldada loomade eluviise (*tegevusjäljed, toitumine, hääled, aastaajad loomade elus*)
- Teab, miks on talvine metsloomade (*metskits*) lisatoitmine (nt. *hein, teravili*) vajalik.

LINNUD (elupaigad, eluviisid, välimus)

- Teab üldmõisteid *paigalind, rändlind, kodulind*.
- Tunneb ära ja oskab nimetada kodulinde (nt. *kana, kukk, koduhani, kodupart, kalkun*)
- Tunneb ära ja oskab nimetada tuntumad siseveekogude linnud (nt. *luik, part*)
- Tunneb ära ja oskab nimetada tuntumad rändlinnud (nt. *kuldnokk, toonekurg, pääsuke, lõoke*)
- Tunneb ära ja oskab nimetada tuntumad paigalinnud (nt. *rasvatihane, leevike, varblane, hallvares*).
- Oskab kirjeldada ja võrdleb lindude välimust (*pea, nokk, kere, tiib-tiivad, saba, sulgedest kehakate, jalad, värvus*).
- Oskab kirjeldada lindude eluviise (*toitumine, tegevusjäljed, ränded, pesitsemine*).
- Tunneb ära tuntumate lindude hääled/laulud (*vares, toonekurg, part, kuldnokk, lõoke*)
- Vaatleb talviseid aialinde lasteaia õuealal ja määrab neid tunnuste järgi. Teab, miks on oluline väikeste aialindude talvine lisatoitmine.

PUTUKAD ning ÄMBLIK, PUUK, VIHMAUSS, TIGU, KONN (nende elupaigad, eluviisid, välimus).

- Teab üldmõistet *putukad*.
 - Tunneb ära ja oskab nimetada tavalisemaid putukaid (nt. *kärbes, herilane, mesilane, sääsk, sipelgas, rohutirts, lepatriinu, liblikas*).
 - Kirjeldab putuka välisehitust (*kehakuju, värvus, muster, tiivad, jalad, silmad, tundlad*).
 - Teab putukate elupaikaid (nt. *aed, niit, mets, veekogu, eluruumid*) ja eluviise (*toitumine, liikumisviisid nt. lendamine, ronimine, kõndimine, hüppamine*).
 - Tutvub putukate (*liblikas, mesilane, lepatriinu*) elutsükliga.
- Tunneb ära ja oskab nimetada *ämblikut, vihmaussi, puuki, tigu, konna*. Kirjeldab nende välimust, eluviisi (*toitumine, liikumisviis, elupaik*).
 - Tutvub konna elutsükliga.

VEEKOGUD, VEETAIMED- JA LOOMAD

- Teab üldmõisteid *veekogu, kala*.

- Tunneb ära erinevad veekogud (*tiik, jõgi, järv, meri*).
- Teab nimetada kodukoha veekogusid (*Roiu järv, Emajõgi*).
- Selgitab, mis tähtsus on veekogudel (*nt. vesi on elukeskkonnaks seentele, taimedele ja loomadele. Veeloomad ja -taimed on inimesele oluliseks toiduallikaks. Veekogud on ka head puhkuse veetmise paigad*).
- Oskab nimetada ja tunneb looduses ära siseveekogude taimi (*nt. vetikas, hundinui, vesiroos*).
- Oskab nimetada ja tunneb ära tavalisemad kalaliigid (*nt. haug, lest, räim*) ning kirjeldab kala välimust (*pea, kere (voolujooneline), saba, uimed*).

TAIMED (*erinevad kasvukohad, vajadused, välimus, kasvamine*)

- Teab üldmõisteid *lehtpuu, okaspuu*.
- Tunneb ära ja oskab nimetada lasteaia õuealal kasvavaid puid:
 - **okaspuud** (*nt. kuusk, mänd*), **lehtpuud** (*nt. tamm, hobukastan, kask, pihlakas, vaher*)
- Oskab osutamise korral nimetada puu osad (*juur, tüvi, oks, okas, leht, puukoor*).
- Oskab nimetada ja teab millisel puul kasvavad - *tammetõrud, kastanimunad, käbid*.
- Oskab osutamise korral nimetada tuttavaid aias ja metsas kasvavaid lilli (*nt. sinilill, lumikelluke, tulp, nartsiss, võilill*).
- Kasvatab täiskasvanu juhendamisel seemnest, sibulast taime ja visualiseerib (pildistab) taime kasvamise etapid, seeläbi mõistab taime kasvu etappe: istutamine; kasvuaegne hooldamine (*kastmine, rohimine*); taime kasvatamiseks vajalikud tingimused (*valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk*) ning saagi koristamine ja säilitamine.
- Tunneb looduses ära ja oskab nimetada taime kasvu kohtasid: *põld, taimekast, kasvuhoone*.
- Oskab nimetada elukoosluseid: *mets, raba, põld* ja teab sealset elustikku (*taimed, loomad, seened*).

SEENED (*kasvukoht, vajadused, välimus, kasvamine*)

- Teab üldmõistet *seen*.
- Tunneb ära ja oskab nimetada Eesti metsades kasvavaid seeni
 - **söögiseened** (*puravik, kukeseen, pilvikud, riisikad*); **mürgised seened** (*punane kärbseseen, valge kärbseseen*)
- Kirjeldab seente elukeskkonda, kasutamist, tähtsust.
- Tunneb ära ja oskab nimetada seene osasid.
 - *Seeneniitidest kasvab seene maapealne osa - viljakeha, mis koosneb kübarast ja jalast.*

AASTAAJAD (*kalendrikuud, ilmastikunähtused, valguse ja soojuse muutused, loodus, tööd ja tegemised kodus, aias ja põllul*)

- Teab üldmõisteid *aastaaeg, kalendrikuu*.
- Oskab nimetada kalendrikuud.
- Oskab nimetada kuupäeva, aastat.
- Oskab nimetada aastaajad *kevad, suvi, sügis, talv*.
- Võrdleb looduse ilme muutumist *nt. suvi - sügis, talv - kevad, kevad - suvi*.
- Oskab nimetada ja kirjeldada *kevadet, suve, sügist, talve* kui aastaaega (*ilmad; looduse värvid; tegevused aias, põllul; vajalikud töövahendid - ja masinad*).
- Märkab looduses ja nimetab ilmastikunähtuseid (*nt. vihm, äike, rahe, lumi, tuisk, vikerkaar, udu, torm*). Selgitab ilmastikunähtuste seost aastaaegadega.
- Vaatleb ilma ja teeb õpetaja abiga märkmeid (*kalendrikuu; päeva osa; õhutemperatuur*) ja võrdleb andmeid. Selgitab, miks termomeetrit kasutatakse ning miks on õhutemperatuuri teadmine oluline.

JÄÄTMED

- Selgitab, mis on jäätmed, kuidas tekivad.
- Õpib tundma erinevaid jäätmeliike: *pakendid (sh taara), biojätmed, taaskasutatav materjal (klaas, paber, papp, plast, metall).*
- Oskab nimetada ja kirjeldada erinevaid jäätmekäitluse tegevusi:
 - kogumine - *sorteerimine*, esmased jäätmekogumisnõud (*prügikastid*) -
 - *konteinerid, sildistatud ja eri värvidega (roheline - klaaspakendi konteiner, kollane - segapakendi konteiner, sinine - papi- ja paberikonteiner).*
 - korduskasutamine - *ostukotid, puuvilja- ja köögiviljakotid*
 - taaskasutamine - *jäätmete ringlussevõtt ja jäätmete kompostimine.*
 - vedamine - *prügikonteinerite tühendamise ja vedu ümberlaadimisjaama.*
 - jäätmete lõplik kõrvaldamine - *jäätmete ladestamine prügilas.*
- Sorteerib ise jäätmeid (mänguliselt). Kogub ja sorteerib loodusesse visatud prügi.
- Järgib keskkonnasõbralikke ja säästlikke meetodeid (*nt paber ja selle taaskasutus, vee ja elektrienergia säästlik tarbimine, jäätmete taaskasutusmoodused*).
- Kasutab jäätmeid millegi uue loomiseks.

PÄIKESESÜSTEEM

- Avastab päikesesüsteemi: teab nimetada taevakehasid (*Päike, Kuu, tähed, suuremad planeedid: nt. Maa, Merkuur, Veenus, Marss*)

DIGIOHUTUS

Mõistab *, st laps tegutseb õigesti kuulnud korralduse järgi.

- Loob seoseid, mida näeb ekraanil (tahvelarvutis) ja mis toimub päriselus;
- Kasutab tahvelarvutit enda tervist hoidvalt (*õpetaja juhendamisel valib õige istumisasendi, kohandab seadme nägemist valguse, kauguse järgi*). Teab tahvelarvuti väärkasutust (*nt kasutamine mitu tundi järjest, voodis lamades sellega mängimine, pimedas toas kasutamine*).
- Mõistab* iPadi kasutamise seotud toimingud: **Vajuta/toksa** – kiire puudutus ekraanil (*sõrmeotsaga*); **Lohista**–*lohist* näppu mööda ekraani ilma tõstmata; **Tõuka/keri** – kiire lohistusliigutus mille lõpus näpp eemaldub ekraanilt; *tõuge vasakule või paremale: järgmise või eelmise objekti valimiseks*; **Pigista/Näpista** – kahe sõrmega kokku lahtu liigutus ekraanil.
- Oskab lukustada ja lahti lukustada iPadi; oskab reguleerida helitugevust;
- Oskab avada ja sulgeda digirakendust;
- Oskab ühendada robotikakomplekti vajaliku digirakendusega iPadis;

ROBOOTIKA haridusrobotid ja nende nutirakendused, programmeerimine

Vajalikud digirakendused: *Blue-Bot; Go, Path, Wonder, Blockly ja Xylo; WeDo 2.0*

Mõistab *, st laps tegutseb õigesti kuulnud korralduse järgi.

Bee-Bot, Blue-Bot, Dash, Lego WeDo 2

- Oskab käsitleda erinevaid haridusroboteid. Mõistab* lihtsamat programmeerimise põhiolemust. Seostab programmeerimist oma kodus ja lasteaias.
- Mõistab Bee-Boti/Blue-Boti programmeerimise põhimõtteid. Oskab neid programmeerida soovitud suunas liikuma: seljal olevate nuppude kaudu; kasutades programmi käsulugejat või kasutades Blue-Boti digirakendust.
- Oskab joonistada Bee-Boti/Blue-Boti abil abstraktset pilti (orienteerumine määratud pinnal).
- Teab Dashi võimalusi (*tuled, helid, andur ja liikumine*).
- Kujundab Dashile lisavarustust erinevate probleemide lahendamiseks.
- Rakendab matemaatilisi oskuseid roboti liikumisala väljamõtlemiseks ja teekonna programmeerimiseks.

- Mõistab robotika digirakendusi ja oskab nende abil juhtida, programmeerida loodud roboteid, masinaid.
- Ehitab legodest mudeleid etteantud juhiste järgi.
- Oskab iPadis lohistada erinevaid käske ja tegevusi ühtseks programmiks. Oskab luua näidise põhjal programmi.
- Selgitab programmi piltblokkide tähendusi.
- Leiutab ise uusi ehitisi, masinaid, objekte või roboteid ja programmeerib need töötama.

Valdkond KEEL ja KÕNE

- Kuulab ettelugemist ja jutustab kuuldud teksti alusel, vastab miks ja milleks küsimustele selgitustega.
- Jutustab pildi alusel, vastab miks ja milleks küsimustele selgitustega.
- Mõistab suulisi küsimusi ning vastab nendele; kasutab lühivastuseid ning terviklauseid.
- Kasutab kõnes iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (nt *arg, kaval, igav*) ja võrdlusastmeid (nt *suur-suurem-kõige suurem*).
- Kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit ja olukorda.
- Tunneb enamikke trükitähti.
- Häälib sõnu häälikhaaval täiskasvanu abiga.
- Oskab öelda, mis häälikuga sõna algab või lõpeb või kas sõnas on nimetatud häälik.
- Sooritab kirja eelharjutusi.
- Kirjutab enamikke joonistähti. Oskab kirjutada oma eesnime.
- Teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.
- Leiab vastandsõna/vastandsõnade paarid: (nt *kuum-külm, lühike-pikk, suur-väike, raske-kerge, paks-peenike*)

Valdkond MATEMAATIKA

- Moodustab ette öeldud arvu järgi hulga(d).
- Jaotab terviku osadeks (rühmitab) ja võrdleb neid etteantud tunnuse alusel.
- Võrdleb hulki, kasutades mõisteid *rohkem, vähem, võrdselt*.
- Teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu.
- Teab arvuderida 1–12, tunneb numbrimärke ning õpib neid kirjutama.
- Määrab arvu asukohta arvude reas (1- 12). Oskab nimetada antud arvule eelnevat/järgnevat arvu.
- Sooritab numbrite kirjutamise eelharjutusi.
- Sooritab õpetaja juhtimisel lihtsamaid tekstülesandeid, liidab ja lahutab 5 piires.
- Määrab esemete asukohta asenditunnuse alusel (*ülal - all, ees - taga, sees - väljas, paremal - vasakul*).
- Orienteerub paberil - *üleval, all, keskel, ääres*.
- Määrab vasakut ja paremat poolt.
- Teab nädalapäevi ja nimetab õiges järjekorras.
- Tunneb lihtsamaid ajamõisteid (*hommik, päev, õhtu, öö ning eile, täna, homme*) ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- Mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõduühikuga (nt *samm, pulk, nöör vms*).
- Eristab enamkasutatavaid mõõtühikuid (*meeter, liiter, kilogramm*) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse.
- Märkab mustri rütmi ja jätkab mustri moodustamist.
- Leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu ning kirjeldab neid kujundeid.

Valdkond KUNST

- Vaatleb ja kirjeldab tegevuse käigus loodud kunstitöid. arutleb nii enda kui ka teiste tööde üle. suhtub heasoovlikult kaaslaste töösse.
- Kasutab oma loovust ja fantaasiat erinevate objektide kujutamisel.

Voolimine

- Muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades. ühendab voolitud detaile omavahel. õhnestab ümarvorme süvendit põidlagaga vajutades.
- Voolib iseseisvalt.

Joonistamine

- Oskab kasutada pliiatsiteritajat.
- Värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid, püüdes etteantud joonte piires ja varieerides käe liikumise suunda.
- Tõmbab ühtlase joone lihtsa kujuga šablooni või joonlaua järgi.
- Joonistab äratuntavalt inimest.
- Joonistab omal viisil loomi, linde, taimestikku.

Maalimine

- Oskab kasutada maalimistarbeid, väldib töö ja värvide määrdumist.
- Segab värve uute toonide saamiseks. tunneb ära heledama ja tumedama tooni.
- Katab pindu ja teeb objektidele väiksemaid detaile pintslivajutuste ja -tõmmetega.

Meisterdamine

- Murrab paberi pooleks ning lõikab kääridega etteantud joont mööda.
- Rebib ja lõikab paberist ribasid ja kujundeid ning kleebib need sõltuvalt töö olemusest.
- Voldib erinevaid kujusid, objekte vms.
- Valib meelepärased meisterdamisvahendid (looduslikku ja tehismaterjali, paberit jms) ning neid omavahel ühendades või materjale kombineerides loob oma töö.
- Kujundab õpetajaga koos tähtpäevakaardi meelepäraste motiividega.

Digikunst

- *joonistamine iPadis (äpp **Doodle Buddy** vms) - pintsli, kustutuskummi ja värvipoti vahendite kasutamine;*
- *pildistamine, heli salvestamine ja rääkiva/jutustava pildi loomine (äpid **Shadow Puppet Edu; Tellagami**);*
- *3D-kujutised ja rikastatud reaalsus, välja printitud pildid, mis sisaldavad 3D - kujutisi (äpid **Quiver, Animal 4D, Devar Education**);*
- *GPS - kunst - joonistamine oma liikumisega, kasutades GPS signaali toetavat nutiseadet ja digirakendust (äpp **Endomondo**TM)*

Mõisted: GPS-kunst, 3D - kujutised (saab näha kujutisi igast küljest)

- Kasutab iPadis joonisturakendust, loob digitaalse joonistuse.
- Oskab pildistada (teha fotosid) ja salvestada videoid; oskab neid sirvida.
- Oskab luua helisalvestust iPadis ja loob rääkiva pildi.
- Näeb ja mõistab ümbritsevat maailma uuel moel (ruumiline objekt, kujutis).
- Loob liikudes (*kõndides, joostes*) erinevaid kujundeid kaardil (GPS pilt), millest loob oma kunstitöö.

Valdkond MUUSIKA

- Esitab laule rühmaga samas tempos.
- Laulab ilmekalt, lähtudes laulu ja teksti karakterist.

- Laulab peast õpitud rahva - ja lastelaule ja esitab neid rühmas.
- Liigub ja tantsib sünkroonis teistega, kasutades näiteks hüpaksammu ja otsegaloppi.
- Kõnnib, jookseb ja reageerib muusika tempo muutustele rütmiliselt täpsel.
- Oskab välja mõelda uusi liigutusi laulumängude juurde.
- Oskab kirjeldada muusika iseloomu.
- Tunneb kuulmise järgi ära õpitud laule.
- Mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge;

Valdkond LIIKUMINE

Liikumisalased teadmised

- Nimetab mõningaid spordialasid.
- Kasutab spordi- ja mänguvahendeid sihipäraselt.
- Teab spordivahendite nimetusi ning kasutab erinevaid spordivahendeid ohutult, sobival viisil ja kohas.
- Kasutab ohutuid liikumisviise õpitud tegevustes.
- Osaleb lasteaia spordipäevadel.

Põhiliikumised; liikumismängud

- Kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes.
- Ronib varbseinal vahelduva sammuga ja harjutab lisaülesandeid.
- Püüab, viskab, pörgatab palli.
- Kasutab harjutusi tehes mõlemat keha poolt (*nt visked mõlema käega, hüpped mõlema jalaga*).
- Hüppab kaugust paigalt ja hoojooksult.
- Osaleb jõukohastes teatevõistlustes.
- Mängib lihtsamaid maastikumänge.
- Peab kinni kokkulepitud mängureeglitest.
- Teeb harjutusi väikevahenditega.

Võimlemine

- Sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi.
- Valitseb harjutusi tehes oma liigutusi ja kehahoidu.
- Teeb vahenditega (palliga, hüpitsaga) harjutusi.

Tants ja rütmika

- Jäljendab liikumisega erinevaid rütme.
- Kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides.
- Liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele.

Spordialad *kelgutamine, suusatamine* (* olenevalt võimalusest)*

- Sõidab kelguga nõlvakust alla põhiasendis. Veab kelgul kaaslast.
- Harjutab suusatamist õpetaja abiga. Kasutab suuskadel liikumisel käte abi ja keppide tuge. Suusatades kasutab libisemist. Käsitseb suusavarustust õpetaja abiga.